

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ДАНҒАРА
ФАКУЛТЕТИ МОЛИЯ ВА ИҚТИСОД
КАФЕДРАИ МОЛИЯ ВА ФАЪОЛИЯТИ БОНКӢ**

МАВОДИ

**КОНФЕРЕНСИЯИ ҶУМҲУРИЯВИИ ИЛМӢ – НАЗАРИЯВӢ ДАР МАВЗУИ
“МАСЪАЛАҲОИ РУШДИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ БОНКӢ
ДАР ШАРОИТИ ГУЗАРИШ БА НИЗОМИ НАВИ
РАҚАМИКУНОНИИ ИҚТИСОДИЁТ”
(18, 19-уми апрели соли 2024)**

ДАНҒАРА – 2024

УДК: 336,71 (515,3)
ББК: 65,050.9.(2/2)

Бахшида ба эълон гардидани солҳои
2022-2026 “Солҳои рушди саноат”

ЗЕРИ НАЗАРИ

Хайрзода Шукрулло Қурбоналӣ – доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессор, ректори Донишгоҳи давлатии Данғара.

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ

Қодирзода Х.Қ. – муовини ректор оид ба илм, н.и.и., дотсент;
Сафаров Қ.С. – н.и.и., мудири кафедраи молия ва фойдаи бонкии ДДД;
Раҳматов Б.Қ. н.и.и., мудири кафедраи баҳисобгии муҳосибӣ ва андозбандии ДДД;
Шодиев К.О. – муовини сардори раёсати илм ва инноватсия.
Мирзоев А.М. – ассистенти кафедраи молия ва фойдаи бонкии ДДД.

Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи “**Масъалаҳои рушди хизматрасониҳои бонкӣ дар шароити гузариш ба низоми нави рақамикунони иқтисодиёт**”. Данғара, 18-19 – уми апрели соли соли 2024, 482 с.

Материалы республиканской научно – теоритической конференции на тему «**Вопросы развития банковских услуг в условиях перехода к новой системе цифровизации экономики**». Данғара, 18-19 апреля 2024 года. 482 с.

Маводҳои конференсияи мазкур мувофиқи мавзӯи баррасишаванда буда, дар он мушкилотҳои мубрами соҳаи молиёт ва бонкдорӣ, иқтисодиёт, соҳибкорӣ ва монанди инҳо аз тарафи олимони ва коршиносони дохилидонишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва берун аз кишвар дар самти иқтисодиёт мавриди таҳқиқ қарор дода шудаанд.

Маводҳои мазкур дар доираи «Масъалаҳои рушди хизматрасониҳои бонкӣ дар шароити гузариш ба низоми нави рақамикунони иқтисодиёт» таҳқиқ гардида, тамоми мушкилотҳои дар ин самт ҷойдошта ва роҳҳои ҳали онро фаро гирифтаанд. Аз ин лиҳоз қайд кардан зарур аст, ки маводҳои конференсияи мазкур ҳамчун маҷмааи илмӣ аз тарафи олимони сатҳи гуногун омода карда шудааст. Боварии комил дорем, ки ин маҷмааи илмӣ дар оянда дар самти корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ҳамчун маводи ёрирасон ба унвони аспирантон кӯмак менамояд ва аз ҳамин лиҳоз нашри он мувофиқи мақсад мебошад.

Масъулияти муҳтавои илмӣ, далелҳо, иқтибосҳо ва саҳҳеҳияти мақола ва маърузаҳо бар зиммаи худи муаллифони мақолаҳо аст.

© Донишгоҳи давлатии Данғара, 2024.

BANKING SERVICES PROVIDED TO SMALL BUSINESS ENTERPRISES

*Ганиева Нозима Аличон кизи – Ёрдамчи Институту муҳандисӣ-технологии
Наманган, Ўзбекистон, +998902196427*

*Акбаров Гайратчон Неъматчинович – Ёрдамчи Институту муҳандисӣ-
технологии Наманган, Ўзбекистон, +998972178512*

Annotation. The article examines banking services related to financial support and financial management of small businesses. The article lists the important banking services offered to small business entities and provides a brief description of them. This includes basic services such as account opening, loans, credit cards, deposits, settlement services, e-finance services, consultation and advice. This article can be useful for small business enterprises to facilitate working with banks in financial directions.

Key words: small business entities, economical consultations, entrepreneurship, digital financial services, development of business.

ХИЗМАТРАСОНИИ БОНКӢ БА ҚОРХОНАҲОИ ТИҶОРИИ ХУРД

Фишурда. Дар мақола хидматҳои бонкии марбут ба дастгирии молиявӣ ва идоракунии молиявӣ тиҷорати хурд тавсиф карда мешаванд. Дар мақола хизматрасониҳои муҳими бонкие, ки ба субъектҳои соҳибкорӣ хурд пешниҳод мешаванд, номбар шудаанд ва тавсифи мухтасари онҳо оварда шудаанд. Ин хидматҳои асосӣ, аз қабилӣ кушодани суратҳисоб, қарзҳо, қортҳои кредитӣ, пасандозҳо, хизматрасонии ҳисоббаробаркунӣ, хизматрасонии молияи электронӣ, машварат ва машваратро дар бар мегирад. Ин мақола метавонад барои қорхонаҳои тиҷорати хурд барои осон кардани қор бо бонкҳо дар самтҳои молиявӣ муфид бошад.

Калидвожаҳо: субъектҳои соҳибкорӣ хурд, машваратҳои иқтисодӣ, соҳибкорӣ, хизматрасониҳои молиявӣ рақамӣ, рушди тиҷорат.

БАНКОВСКИЕ УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯМ МАЛОГО БИЗНЕСА

Аннотация. В статье описаны банковские услуги, связанные с финансовым обеспечением и финансовым управлением малого бизнеса. В статье перечислены важные банковские услуги, предлагаемые субъектам малого предпринимательства, и дана их краткая характеристика. Сюда входят базовые услуги, такие как открытие счетов, кредиты, кредитные карты, депозиты, расчетные услуги, услуги электронного финансирования, консультации и рекомендации. Данная статья может быть полезна предприятиям малого бизнеса для облегчения работы с банками по финансовым направлениям.

Ключевые слова: субъекты малого предпринимательства, экономические консультации, предпринимательство, цифровые финансовые услуги, развитие бизнеса.

It is known that the level of economic development of any country indicates the level of development of entrepreneurship in that country. It is no secret that the rapid development of the economy is determined by the increase in the share of small business and private entrepreneurship in its composition, and the daily increase in the share of small business and private entrepreneurship, in turn, the entrepreneurship created in the country. It depends a lot on the environment. Today, the share of small business and private entrepreneurship in the country's gross domestic product is 53.3 percent.

Financial support of small business and private business entities by banks on the basis of loans is defined as one of the main directions of the reforms implemented in our country. In 2017-2021, the action strategy for the five priority areas of further development of the Republic of Uzbekistan defines 3 tasks of "further expansion of lending to small businesses and private entrepreneurship entities". In particular, the criteria describing the effectiveness of lending to small business entities by banks are not reflected in the credit policy of banks, that a large practical and rich experience in lending to small and medium-sized businesses has been accumulated in economically developed countries, these advanced foreign experiences It is of great importance for our republic to scientifically substantiate the possibilities of learning, generalizing and using it in the practice of Uzbekistan. In the organization of small business and private entrepreneurship, attention is paid to their quality and quantity indicators. Qualitative indicators include indicators such as the simplicity of the enterprise's management system, market share, and the most common quantitative indicators include indicators such as the number of employees in the enterprise, the value of fixed assets, and the volume of product sales. There is also a great deal of variation in the determination of the number of workers. For example, enterprises with up to 300 employees in Japan and Western European countries, up to 500 employees in the USA and Italy, and up to 50 employees in Thailand and Singapore are considered small enterprises.

Financial services provided by banks to small business and private business entities are one of the main indicators for the effective activity of entrepreneurs. That is why our country has been paying great attention to this field in recent years. As evidence of our opinion, we can cite the decision of the president of our country dated September 14, 2023 on the establishment of the "Business Development Bank" and the "Small Business Development Fund" limited liability company on the basis of the commercial bank "Village Construction Bank".¹⁹

This type of banks offer services such as financial assistance, loans, account opening, and large-scale financial advice to small business entities. They usually strive to offer convenient and revolutionary products to small businesses as they adapt themselves to the needs of small businesses.

Banks serving small business and private business entities are different from each other. It provides services to help banks provide financial assistance to small businesses and individual entrepreneurs. These banks provide medium and small amount of loans and also provide assistance in handling payment transactions and similar areas. Their main goal is to help small entrepreneurs develop by providing financial support.

Banks serving small businesses and private entrepreneurs can help coordinate their specific legal advice and financing requests based on their requirements and timelines. In particular, the newly established "Business

---

¹⁹ Decision of the President of the Republic of Uzbekistan: "Measures of financial and institutional support for the development of small business". No. PQ-306, 14.09.2023.

Development Bank" was assigned the task of providing the following types of services to business entities by the president's decision:

- takes measures to organize, coordinate the activities of small business development fund and small business assistance centers and cover their costs;
- implements material and technical support in the process from the study of small business entities to financing and stable production;
- introduces a simplified lending system to small business entities with a positive credit history;
- implements the practice of "business mortgage" and develops the master plan of the regions, mortgages objects connected to communication and infrastructure;
- creates and ensures the operation of the "Business 24/7" - "single window" system, which provides businessmen with continuous banking and consulting services in the market situation and business organization issues.

These are just a few examples of banking services, and each bank has a comprehensive range of banking services, in addition to providing loans for small businesses and entrepreneurs. These loans can be used to provide financial support for general investment, production, costs or other projects.

Business consulting: Some banks offer financial consulting and advice for entrepreneurs and small businesses. This includes analysis of capital expenditure, financial plans, cost reductions and other business financial measures.

Electronic financial services: Banks provide financial transactions to entrepreneurs and small businesses by providing internet banking, mobile banking and electronic accounts. This includes making payments, deposits and other financial transactions online.

Currency Exchange and Merchant Payments: Banks offer currency exchange and merchant payment services for merchants and entrepreneurs. This may be necessary to perform international trade operations and to operate in foreign exchange markets.

When studying international practice, it became clear that the criteria for determining small business and private entrepreneurship are partially incompatible. In general, when studying the experience of the countries of the world aimed at the development of small business and private entrepreneurship, it can be seen that different mechanisms have been used and are being used to improve this sector in different countries. For example, the principle of "one window" is widely used in the countries of the Economic Cooperation Organization. In France, there is a network of centers for business formalities, and these centers provide information to entrepreneurs and other interested parties in accordance with the requirements set by the competent state authorities regarding the issuance of permits. Currently, a special instruction has been adopted in the countries of the Economic Cooperation Organization to further reduce the procedures related to the issuance of permits.

I can make the following suggestions and recommendations to increase the types of services and improve the quality of services provided by banks to clients, in particular to small business entities:

1) It is necessary to expand the possibilities of using information technologies in the field, to introduce the electronic presentation of documents through the "on-line" mode, and to establish a system of recalling documents only based on a court decision. It should also be mentioned that countries such as China, Bulgaria, Colombia, the United Arab Emirates, Moldova, and Croatia have taken a unique approach in this regard. In these countries, in a very short period of time, small business and private entrepreneurship have been widely opened, in particular, as a result of the simplification and shortening of the licensing procedures, the investment has become easier due to the savings in time and costs of business organization. In particular, the organization of work based on the principle of providing documents through the "one-stop" principle gives a significantly positive result:

2) In lending to small business subjects, conducting special surveys among them, and organizing the future lending process based on the in-depth analysis of shortcomings and problems identified as a result of it, will have a good effect:

3) I believe that introduction of modern and non-traditional banking services such as factoring, forfeiting, overdraft, trust operations, which are widely used in international practice, by banks to small business entities is beneficial in every way. In order to launch such banking services, it is necessary to send young and fluent foreign language employees to prestigious world banks for internships.

In conclusion, I can say that banking services for small businesses and private entrepreneurs are offered in various areas and areas: account opening, loans, credit cards, deposits, settlement services, electronic banking services, consulting and financial advice, among others. . Such services help to facilitate financial management and increase financial opportunities for small business entities.

References.

1. Akbarov G., Sobirjonova N. The Monetary Policy in the Development of Public-Private Partnership //American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157). – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 106-114.
2. Dodhomirzaevich S. S., Nemaadjonovich A. G. PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP CONCEPTUAL BASIS //JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE. – 2024. – Т. 3. – №. 2. – С. 29-34.
3. Saidboyev S., Zulfikarova D. External sources of financing for entrepreneurship in agriculture //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing, 2023. – Т. 2789. – №. 1.
4. Сайитбаев Ш. Д. Предпринимательство в аграрной сфере производства //СПб.: Изд-во С-Пб. ун-та экономики и финансов. – 1993.
5. Decision of the President of the Republic of Uzbekistan: "Measures of financial and institutional support for the development of small business". No. 306, 14.09.2023.
6. қизи Ғаниева Н. А. и др. Тўқимачилик ва енгил саноат корхоналарига банк хизмати кўрсатишининг ўзига хос хусусиятлари //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 675-679.+
7. Мамаджанов Ш. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни суғуртавий ҳимоялашда суғурта тарифларини аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари //Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 13. – С. 228-234.

МУНДАРИҶА

Пешгуфтор.....	3
----------------	---

БАҲШИ 1. МАСОИЛИ РАҚАМИКУНОНИИ ИҚТИСОДИ МИЛЛӢ БА ВОСИТАИ НИЗОМИ БОНКӢ

Хайрзода Ш.Қ., Чулиев М.Х. Афзорҳои макроиқтисодии ҷамоҳангсозии рушди бахшҳои бонкӣ ва воқеии иқтисодиёти Тоҷикистон.....	4
Шариф Раҳимзода. Масъалаҳои асосии гузариш ба технологияҳои рақамӣ ва нақши онҳо дар рушди иқтисоди миллӣ.....	11
Махшулов С.Ч., Комилҷони А., Каримзода Б. Иқтидори қарзӣ ва қарзпазирии субъектҳои кишоварзӣ дар шароити муосир.....	17
Усмонов Ғ.А., Назаров А. Манегизатсияи иқтисодӣ ва роҳҳои баланд бардоштани он дар шароити муосир.....	26
Тошматова Ҳ.М. Намудҳо, шаклҳо ва асосҳои назариявии баҳисобгирии ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ.....	31
Ғозилова М.И. Перспективаи вазнаи ғайринақдӣ ва иқтисодии ғайринақдӣ ва иқтисодии вазнаи ғайринақдӣ.....	38
Латипова Г.С., Нуралива Р.Р. Асосҳои методологии устувории низоми бонкӣ дар шароити имрӯза.....	43
Ҳочаев Б. Б., Алиев С.С. Самтҳои афзалиятноки инкишофи қарздиҳии хурд дар деҳот.....	50
Шодиев К.Қ. Асосноккунии нуқтаҳои концептуалӣ ва такмилдиҳии моҳияти соҳибкории хурду миёна дар хоҷагии қишлоқ.....	54
Эмомов М.Н., Ёфтақов А.Ш. Масъалаҳои асосии ташкили рушди муҳити соҳибкории истеҳсоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути қарзҳои хурд.....	63
Носирзода Ҳ.С., Ҳакназаров Д.С. Ташкили инноватсия дар корхонаҳои саноати хӯрокворӣ ҳамчун асоси рушди фаъолият.....	71
Миршарипов Э.Қ., Шарипов А.Ш. Масъалаҳои асосии рушди соҳаи саноати сабук ва таъмини қарздиҳии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	76
Ҳаёев Қ.А. Мушкилоти таъмини устувории молиявии низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити норасоии захираҳои молиявӣ.....	81
Нуров М.Р., Ҳабибова Г. Омилҳои асосии устуворӣ, босуботӣ ва пардохтпазирии бонкҳои тижоратӣ.....	91
Оев А.Д. Идоракунии равишҳои муосир дар инноватсияи бонкӣ.....	96
Қодиров А. Л., Қодиров Х.А. Рақамикунӣ дар қарзи бонкӣ.....	105
Саидова М. Хизматрасониҳои фосилавии бонкӣ: таърихи пайдоиш ва афзалиятҳои он.....	109
Ҷиҳоновна З.А., Шарбатова С.С. Масъалаҳои назариявии нақши низоми бонкӣ дар иқтисодиёти муосир.....	114
Сафарова М.Б. Нақши хизматрасониҳои бонкӣ дар интиқоли маблағҳои муҳоҷирони меҳнатӣ.....	118
Ҷумаев И.Қ., Миршарипов Э.Қ. Динамикаи нишондиҳандаҳои фоизи амалиётҳои бонкӣ ва таҳлили тағйирёбии он.....	126
Ҳаёев Қ.А. Таъмини рушди устувори бонкҳои тижоратӣ дар асоси татбиқи технологияҳои муосири рақамӣ.....	131
Шарифзода Г.М., Холмуҳаммади Ш. Хавфҳои бонкӣ ва таъсири иқтисодии онҳо дар шароити муосир.....	137
Аъзамова Т.Т. Бухориев М. С. Таъсири хизматрасониҳои муосири бонкӣ ба сатҳи бехатарии бонкҳо.....	142

Нуров М.Р., Шарипов А.Ш. Таҳлили устувори нишондиҳандаҳои низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	148
Валиева Н.М. Ташаккули ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ – омили рушди системаи бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	154
Джабаров Г.Н. Развития банковской системы Республики Таджикистан в период цифровой трансформации.....	160
Khakhonova N.N. Directions for improving non-cash payments in the Russian Federation.....	164
Ganiyeva N., Akbarov G. Banking services provided to small business enterprises.....	170
Мирзоев М.С., Аслиддинов Н.Н. Мафҳум, вазифа ва шаклҳои ҳисоббаробаркуниҳо бо пардохтҳои электронӣ дар шароити имрӯза.....	174
Шарифзода Г., Зоидов Д.Ҷ. Сабабҳои ба хавф дучор шудани бонкҳо ва роҳҳои баромадани аз хавфи бонкӣ.....	184
Аҳадов И.Қ., Мирзоев А.М. Ташаккули доройҳои бонкӣ дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт.....	191
Аҳроров С.Ҳ., Мирзошарифов С.С. Моҳияти портфели қарзии бонкҳои тиҷоратӣ дар шароити иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	196
Назаров А.З. Масъалаҳои самаранокии сиёсати пулию қарзӣ тавасути ҳадафгирии пулӣ, қурби асъор ва таваррум дар иқтисодиёти имрӯза.....	199
Мирзоев Ҳ.Ҳ. Асосҳои назариявӣ – методологӣ ва рушди хизматрасониҳои бонкӣ..	204
Раҳимова А.В. Последствия трансформации кредитных отношений: позитивные и негативные тенденции.....	209
Қурбонов В.Н., Ҳабибова Г. Равандҳои таваррум дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	218
Комилов Н.Б., Зоидов Д.Ҷ. Рушди ғайринақдикунонии пардохтҳо дар низоми бонкии кишвар.....	225
Мирзоев А.М., Нақши қарз дар болоравии иқтисодиёти мамлакат....	232
Шарифзода Г.М., Давлатзода М.Ш. Бартарфнамоии механизмҳои хатари қарзӣ дар низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	235
Мениқулов С.М. Муаммоҳои муносибатҳои қарзи байнибонкӣ.....	240
Латипова Г.С., Нуралиева Р.Р. Асосҳои институтсионалии рушди захираҳои қарзӣ дар ташкилотҳои қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	246
Изатуллоев М.Н. Арзёбии омории фаъолияти соҳибқорони саноатӣ дар рушди иқтисодиёти миллӣ.....	250
Сидиқов Н., Розиков А.Ё., Ҳусейнзода А.Ф. Яке аз усулҳои мантиқии ташкили самараноки идоракунии фаъолияти соҳибқорӣ.....	257
Қувватзода С.С. Анисаи А. Ҷанбаҳои асосии ташаккули низоми қарздиҳӣ дар соҳаи кишоварзӣ ва зарурияти он.....	262
Азизов Б.М., Ғуломова Х.А. Таҳлили ҳолати муосири заминҳои кишоварзии минтақаи Кӯлоб.....	266
Қувватзода С.С., Сафари С., Назари В.А. Заминаҳои бавучудоии низоми қарзӣ ва муносибатҳои қарзӣ дар ҷомеа.....	272
Мениқулов С.М., Эмомов З.А. Мушкилотҳо ва дурномаи ташкили бозори қоғазҳои қиматнок дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	276

БАҲШИ 2. МАСОИЛИ МОЛИЯВӢ, БАҲИСОБГИРӢ ВА ИДОРАКУНИИ ИҚТИСОДИ МИЛЛӢ

Раҳматов Б.К., Сайдалиева А.Б. Управленческие аспекты учета и контроля операционных доходов и затрат.....	283
Сафаров Қ.С., Наимзода С.С. Асосҳои иниститутсионалии таҳия ва баамалбарории сиёсати бучетӣ – андозӣ.....	286